Datatilsynet

HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Deres referanse	Vår referanse	Dato
	20/02240-1	10.08.2020

Høringsuttalelse - Forslag til lovendringer og forskrifter om ulovlig handel med tobakksvarer (sporing - sikkerhetsmerke og bevilling for import - eksport og produksjon)

Datatilsynet viser til høringsbrev mottatt 11. mai 2020, vedlagt høringsnotat med forslag til lovendringer og forskrifter om ulovlig handel med tobakksvarer.

1. Oppsummering av høringsforslaget

Formålet med forslaget til lovendringer og forskrifter er videre gjennomføring av Norges forpliktelser etter tobakkskonvensjonens protokoll for å motarbeide ulovlig handel med tobakksvarer av 12. november 2012, samt Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/40/EU om produksjon, presentasjon og salg av tobakk og relaterte produkter (tobakksdirektivet), gjennom utfyllende forskriftsbestemmelser, og justeringer i tobakksskadeloven og lov om endringer i tobakksskadeloven. Protokollen og tobakksdirektivet stiller krav til bevillingssystem for import, eksport og produksjon av tobakksvarer, sporingssystem og sikkerhetsmerking av tobakksvarer.

Kravene som oppstilles i protokollen og tobakksdirektivet ble implementert i norsk rett ved lov 22. juni 2018 nr. 77 om endringer i tobakksskadeloven (ulovlig handel med tobakksvarer mv.). Departementet foreslår i høringsnotatet å forskriftsfeste nærmere krav til søknader om bevilling for import, eksport og produksjon av tobakksvarer. Videre foreslås det å gjennomføre sporingsforordningen, avtaleforordningen og sikkerhetsmerkebeslutningen i norsk rett, ved inkorporasjon i tråd med EØS-avtalen art. 7, samt enkelte endringer i tobakksskadeloven og lov om endringer i tobakksskadeloven.

2. Datatilsynets kommentarer

Departementet har vurdert personvernkonsekvenser ved de forslagene der dette er aktuelt, og det henvises i høringsnotatet til at personopplysningsloven gjelder i de tilfeller personopplysninger skal behandles. Vi vil likevel knytte noen kommentarer til forslaget om tilgang for Helsedirektoratet til taushetsbelagte opplysninger fra Folkeregisteret.

Postadresse:	Kontoradresse:	Telefon:	Telefaks:	Org.nr:	Hjemmeside:
Postboks 458 Sentrum 0105 OSLO	Tollbugt 3	22 39 69 00	22 42 23 50	974 761 467	www.datatilsynet.no

2.1 Forslag til endring i lov om endring i tobakksskadeloven § 13.

Departementet skriver at for at Helsedirektoratet skal kunne utføre de oppgavene de er pålagt ved bevillingsordningen, både når det gjelder søknadsbehandling og tilsynsansvar, er det nødvendig at direktoratet får tilgang til opplysninger fra ulike offentlige organer i tillegg til de opplysningene søker og bevillingshaver selv oppgir. Dette gjelder f.eks. opplysninger fra Folkeregisteret.

Helsedirektoratet har i dag adgang til å få utlevert ikke-taushetsbelagte opplysninger fra Folkeregistret, jf. folkeregisterloven § 10-1 første ledd. Utlevering av taushetsbelagte opplysninger krever, etter folkeregisterloven § 10-2 første ledd, hjemmel i særlov. Departementet foreslår å innføre en slik hjemmel i tobakksskadeloven.

Forslaget til nytt tredje ledd i lov om endring i tobakksskadeloven § 13 lyder:

«Helsedirektoratet kan, uten hinder av taushetsplikten, innhente opplysninger fra Folkeregisteret når det er nødvendig for å behandle og føre tilsyn med bevillingssaker.»

Departementet skriver at opplysninger om søkerens og bevillingshavers nærstående kan være relevant informasjon f.eks. i situasjoner der opplysningene er nødvendig for å vurdere om vandelskravet i tobakksskadeloven § 11 er oppfylt, eller for å føre tilsyn med at bevillingsordningens øvrige krav blir overholdt. Opplysningene er viktig for å føre kontroll med at vandelskravet ikke omgås ved at bedriften registreres på en nærstående.

Departementet vurderer at selv om tilgangen kan få personvernmessige konsekvenser for andre enn den som er direkte tilknyttet bevillingssaken, er denne tilgangen nødvendig for at Helsedirektoratet skal kunne utføre de oppgaver som de er pålagt etter tobakksskadeloven, og den vil også være viktig av hensyn til de allmenne interesser som bevillingsordningen skal ivareta.

2.1.1 Rettsgrunnlagets klarhet og begrensning

Vandelskravet for bevilling og tilsyn med bevillingshavere er viktig for å oppfylle formålet med, og sikre tillit til, bevillingsordningen. Forslaget innebærer imidlertid at Helsedirektoratet vil få tilgang til taushetsbelagte opplysninger om andre personer enn den som søker om, eller innehar, bevilling, og gir etter ordlyden, en vid adgang til å innhente informasjon.

Personvernforordningen artikkel 6 nr. 3 bokstav b) oppstiller minimumskrav til nasjonale rettsgrunnlag, som innebærer at formålet med behandlingen skal være fastsatt. Bestemmelsen må imidlertid ses i sammenheng med prinsippene i artikkel 5, samt forordningens fortalepunkt 41, som fremholder at «… rettslige grunnlag eller lovgivningsmessige tiltak bør […] være tydelig og presist, og anvendelsen av det bør være forutsigbar for personer som

omfattes av det.» Legalitetsprinsippet tilsier også at kravet til rettsgrunnlagets presisjon skjerpes der behandlingen av personopplysninger er inngripende[1].

Etter vårt syn bør en hjemmel for innhenting av taushetsbelagte opplysninger, og særlig der opplysningene omhandler andre enn søkere og bevillingshavere som er i et direkte forhold til Helsedirektoratet, formuleres presist og spesifikt på en måte som klart avgrenser anvendelsen.

Departementet vurderer at hvilke opplysninger som er nødvendige må ses i sammenheng med hvilken type sak som behandles og hva som er nødvendig informasjon for en forsvarlig behandling av den konkrete saken, og at vandelskravet i § 11, sammen med det konkrete saksforholdet, i tilstrekkelig grad angir hvilke opplysninger som er nødvendige.

Det fremgår ikke klart av høringsnotatet i hvilket omfang det anses å bli aktuelt å benytte tilgangen i bestemmelsen, om det utelukkende er opplysninger om nærstående som kan innhentes, eller om det også kan være aktuelt å innhente annen taushetsbelagt informasjon. Departementet redegjør heller ikke nærmere for hvilke kriterier som ligger til grunn for beslutningen om å bruke tilgangen, eller for hvilke øvrige krav ved bevillingsordningens bestemmelsen kan være aktuell.

På bakgrunn av dette vil vi oppfordre departementet til å vurdere å formulere bestemmelsen på en måte som klargjør rammene for anvendelsen på en mer presis måte, eller gi en mer detaljert redegjørelse for nødvendigheten av en så vid adgang til å innhente opplysninger. Hvilke opplysninger som kan innhentes fra Folkeregisteret bør også konkretiseres.

2.1.2 Dataminimering

Departementet understreker at opplysningene må innhentes, behandles og lagres i henhold til reglene om behandling av personopplysninger, samt at forvaltningslovens regler om taushetsplikt gjelder for bevillingsmyndigheten og de opplysningene som den innhenter.

Vi forutsetter at innhentede personopplysninger som ikke er nødvendige for videre behandling av saker om bevilling og tilsyn rutinemessig slettes.

2.2 Henvisning i avtaleforordningen og sporingsforordningens fortale til Europaparlaments- og rådsdirektiv 95/46/EF.

Vi finner det også hensiktsmessig å gjøre departementet oppmerksom på at det i sporingsforordningens fortalepunkt 24, og avtaleforordningen art. 9 nr. 2, som foreslås inkorporert ved henvisning gjennom ny forskrift om sporing og sikkerhetsmerking av tobakksvarer, henvises til Europaparlaments- og rådsdirektiv 95/46/EF som lå til grunn for personopplysningsloven 2000.

[1] Skullerud, Rønnevik, Skorstad, Pellerud (2019) kommentar til art. 6 nr. 3 i *Personopplysningsloven og personvernforordningen (GDPR) Kommentarutgave. Juridika.no 2020.*

Vi oppfordrer derfor departementet til å vurdere om det i ny forskrift om sporing og sikkerhetsmerking av tobakksvarer skal inntas en henvisning til Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2016/679 og någjeldende personopplysningslov 2018.

3. Praktisk informasjon

Ved eventuelle spørsmål kan dere ta kontakt med saksbehandler Kristin Lindberg (e-post kkl@datatilsynet.no).

Med vennlig hilsen

Bjørn Erik Thon
direktør

Kristin Karlsen Lindberg
juridisk rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskrevne signaturer